

ALLMÄNNA VILLKOR FÖR FONDAB AB

Fondab AB med org. nr 556697-5560) (nedan kallad Fondab/Bolaget) är ett svenskt värdepappersbolag som står under tillsyn av Finansinspektionen. Fondabs adress är Lästmakargatan 22, Box 3205, 114 89 Stockholm. Då Fondab vänder sig enbart till svenska kunder, sker all kommunikation på svenska och dessa villkor (härefter kallade Villkoren) återfinns endast på svenska. .

1. Användarvillkor

Aktuell webbplats (nedan kallad "Webbplatsen, innefattar webbplatser tillhörande Fondab under domänerna www.fondmarknaden.se och www.fondab.com eller annan webbplats som genom Bolaget:s API eller via annan teknisk lösning använder Bolaget:s system för handel med finansiella instrument samt depåhantering som ägs av Fondab. Fondab har ingått avtal med strategiska partners där Bolaget tillhandahåller produkter till de strategiska partnernas slutkunder. Som slutkund ("Kund") bekräftar Du således dessa allmänna villkor (nedan kallad Allmänna Villkoren) för att kunna nyttja Fondab:s tjänster. Besökare till Webbplatsen eller användare av Fondab:s tjänster som inte önskar förbinda sig till dessa Allmänna Villkor eller av eventuella tjänstespecifika eller produktspecifika villkor har inte Fondab:s tillåtelse att använda Webbplatsen eller Bolagets tjänster.

När en besökare går in på Webbplatsen kommer besökaren via en pop-up ruta kunna samtycka till dessa Allmänna Villkor samt behandlingen av personuppgifter. På så vis godkänner besökaren härmed att Allmänna Villkoren är bindande för besökaren. Fondab och dess innehållsleverantörer ansvarar inte för om något av innehållet som presenteras på webbplatsen direkt eller indirekt, kan leda till skada eller förlust för besökaren, användare av Fondab:s tjänster eller någon annan person som tagit del av Webbplatsens eller Bolaget:s tjänsters informationsinnehåll.

Fondab förbehåller sig rätten att vid var tidpunkt och efter eget godtycke uppdatera Webbplatsen och avbryta eller på annat sätt begränsa användandet av den. Besökaren eller användare av Fondabs tjänster är införstådd med att dessa Allmänna Villkor kan uppdateras närsomhelst och att besökaren eller användare av Fondab:s tjänster således har ett eget ansvar att hålla sig uppdaterad om den information som publiceras på Webbplatsen. Fondab förbehåller sig härmed också rätten att uppdatera eller ändra dessa Allmänna villkor.

1.1 Kund/Besökare bosatta utanför Sverige

Informationen på Webbplatsen vänder sig endast till personer som inte är otillåtna enligt gällande lagstiftning i de länder vari de är medborgare eller bosatta, att ha tillgång till en sådan webbplats som den som tillhandahålls via Fondab.

De tjänster och produkter som beskrivs och de finansiella instrument som erbjuds på Webbplatsen ska alltså inte anses utgöra ett erbjudande till sådana personer som är medborgare i, eller bosatta i, ett land där ett sådant erbjudande inte får tillhandahållas på detta sätt, eller där det av annan anledning strider mot lagstiftning eller regler i något annat land. Om besökaren vet eller befarar vara en sådan person som är förbjuden att ta del av den information och material som tillhandahålls av Fondab, ombeds besökaren vänligen att omgående lämna Webbplatsen.

1.1.1 U.S Persons

Den information som tillhandahålls på Webbplatsen är inte avsedd för och riktar sig inte till personer som besöker Webbplatsen ifrån USA. Vidare är informationen inte avsedd till juridiska personer eller andra företag

som har sin hemvist i USA, eller som är registrerade under amerikansk lag, eller någon annanperson som definieras i "Regulation S" i "US Securities Act från 1933" (U.S Persons).

Fondabs information samt tjänster ska inte ses som ett erbjudande om att köpa eller sälja produkter, tjänster eller finansiella instrument inom USA:s gränser. I synnerhet inte till U.S Persons enligt ovan. Sådana personer, juridiska personer eller andra företag får inte förvärva eller köpa produkter, tjänster eller finansiella instrument med hjälp av Bolagets webbplats.

1.2 Begränsning av Fondabs ansvar

Den information Fondab tillhandahåller utgör en service till Fondab:s kunder. Denna information grundas delvis på uppgifter tillhandahållna från andra källor och Fondab ansvarar således inte för eventuella fel i dessa. De Informationen (varken från Fondab eller andra källor) utgör inte någon garanti eller utfästelse vad gäller framtida avkastning. Användandet av informationen på Webbplatsensker följaktligen på egen risk.

Vidare ansvarar inte Fondab för att Webbplatsen eller information eller annat material som kan laddas ner från Webbplatsen är ostörda, felfria eller fria från virus eller andra skadeverkande komponenter. Besökare till Webbplatsen rekommenderas därför att använda lämpliga anti-virusprogram och annan säkerhetsmjukvara.

Informationen på Webbplatsen tillhandahålls endast i informationssyfte och utgör inte rådgivning eller rekommendationer. Informationen ska inte under några omständigheter tolkas som ett råd eller anbud att köpa eller sälja någon tjänst, produkt eller finansiellt instrument, eller som en rekommendation i något avseende från Bolaget. Det åligger på besökaren av Webbplatsen eller användare av Fondabs tjänster att själv värdera lämpligheten och dugligheten av de tjänster som beskrivs eller tillhandahålls på Webbplatsen, samt den information som förmedlas på Webbplatsen. Besökare på Webbplatsen bör alltid konsultera en rådgivare vad gäller just deras personliga förhållanden.

Fondab är inte ansvarig för skada som beror på svenskt eller utländskt lagbud, svensk eller utländska myndighetsåtgärd, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad bojkott och lockout gäller även om Fondab självt är föremål för eller vidtar sådan konfliktåtgärd. Skada som uppkommit i andra fall ska inte ersättas av Fondab, om Fondab kan anses ha varit normalt aktsamt.

Fondab ansvarar inte för skada som orsakats av svensk eller utländsk utförandeplats, depåförande tredjepart, värdepapperscentral, clearingorganisation, eller andra som tillhandahåller motsvarande tjänster, och inte heller av uppdragstagare som Fondab eller depåförande tredjepart med tillbörlig omsorg anlitat eller som anvisats av kunden. Detsamma gäller skada som orsakats av att ovan nämnda organisationer eller uppdragstagare blivit insolventa. Fondab ansvarar inte för skada som uppkommer för kunden eller annan med anledning av förfogandeinskränkning som kan komma att tillämpas mot Fondab och Fondabs kunder beträffande finansiella instrument.

Fondab ansvarar inte för indirekt skada. Denna begränsning gäller dock inte om den indirekta skadan har orsakats av grov vårdslöshet. Begränsningen gäller inte heller vid uppdrag som lämnats av konsument om den indirekta skadan orsakats av vårdslöshet från Bolagets sida.

Föreligger hinder för Fondab, på grund av omständighet som anges i första stycket, att helt eller delvis utföra köp- eller säljuppdrag avseende finansiella instrument får åtgärd uppskjutas till dess att hindret har upphört. Om Fondab till följd av sådan omständighet är förhindrat att verkställa eller ta emot betalning/leverans, ska varken Fondab eller kunden vara skyldiga att betala ränta.

Vad ovan sagts gäller i den mån inte annat följer av lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Värt att notera, nedan följer ett antal tilläggstjänster som erbjuds Fondabs strategiska partners. Det är upp till varje partner i överenskommelse med Fondab att besluta vilka utav nedanstående tilläggstjänster som är tillgängliga för Kunder. Dessa tilläggstjänster framgår i punkt 1.3–1.5.

1.3 Larmfunktionen

Larmfunktionen tillhandahålls av Fondab som en service till Kunder. Med larmfunktionen kan Kunden bevaka utvecklingen på sin depå, få information om fondförändringar gällande betyg och risk m.m. För det fall att varning vid något tillfälle uteblir, äger Fondab inte något ansvar för eventuell skada Kunden kan lida till följd därutav.

1.4 Kundklassificering och Egenskaper om Risk

Fondab kategoriserar Kunder som icke-professionella kunder och tillhandahåller tjänsten mottagande och vidarebefordran av order (s k execution only, utförande av order/mottagande och vidarebefordran av order). Då vissa av fonderna i Fondab:s utbud utgörs av fonder som anses vara komplexa produkter kommer Fondab att göra en passandebedömning av unden vid eventuell investering i sådan komplex produkt.

Passandebedömningen görs för att Fondab ska inhämta information om undens kunskaper och erfarenheter för att bedöma om fonden passar som investering för Kunden. Passandebedömningen är en mindre omfattande bedömning än lämplighetsbedömningen som görs vid portföljförvaltning. Om passandebedömningen visar att den aktuella fonden inte passar Kundens profil kommer en investering i denna inte att kunna göras av Kunden.

Fondab tillhandahåller även tjänsten portföljförvaltning, och för de kunder som aktualiseras kommer en lämplighetsbedömning att göras. Lämplighetsbedömningen innebär att Fondab inhämtar information om Kundens ekonomiska situation inklusive Kundens förmåga att bära förluster. Även Kundens mål med investeringen och risktolerans innefattas i lämplighetsbedömningen.

Mer information om egenskaper och risker avseende finansiella instrument finns i bilaga 1.

1.4.1 Kunds uppgiftsskyldighet

Det åligger Kunden att på begäran av Fondab lämna den information, inkluderande skriftliga handlingar, som Fondab bedömer vara nödvändig för att fullgöra de skyldigheter som åligger Fondab enligt detta avtal eller enligt avtal med depåförande tredje part samt tillämplig EU-förordning, lag, föreskrifter, allmänna rättsprinciper, eller regelverk hos utförandeplats, värdepapperscentral eller central motpart (CCP).

1.5 Testdepå

All handel via en testdepå sker med fiktiva pengar och leder således inte till ett faktiskt innehav i de fonder som väljs att köpas. Fondabs testdepå är en tjänst som personer kostnadsfritt kan ta del av och som kan användas som en testportfölj för att prova Fondabs tjänster och följa fonder. Via testdepån finns tillgång till dagliga uppdateringar om fiktiva fondinvesteringar.

1.6 Varumärken

Alla rättigheter till varumärken och kännetecken på Webbplatsen tillhör Fondab, dess ägare eller andra samarbetsparter och får således inte användas utan Fondab:s skriftliga tillåtelse. Detta gäller även användning av varumärken eller kännetecken tillhörande Fondab i reklam och annonsering. Det är inte heller tillåtet att

använda Fondabs varumärken, kännetecken eller firma så att en eller flera falska träffar erhålls i en sökmotor på internet.

1.6 Upphovsrätt

Allt innehåll på Webbplatsen såsom text, grafik, märken, funktionsikoner, bilder och mjukvara innehas av Fondab med äganderätt eller har licensierats för användande av Fondab och skyddas av upphovsrättslagen eller motsvarande internationell lagstiftning. Det innebär bl.a. att allt återgivande av material eller delar därutav förutsätter upphovsmannens tillstånd.

Materialet på Webbplatsen får endast användas för privat bruk. För all annan användning av material på Webbplatsen, såsom kopiering, mångfaldigande, försäljning, överlåtelse eller affärsmässigt utnyttjande, krävs upphovsmannens tillstånd.

1.7 Externa länkar

Vissa länkar på Webbplatsen kan leda till webbplatser som tillhandahålls av individer eller organisationer över vilka Fondab inte har någon kontroll. Fondab ansvarar inte i något fall för länkar från Webbplatsen till externa webbplatser eller för de externa webbplatsernas innehåll eller funktionalitet. En länk från Webbplatsen till en annan webbplats (eller en länk från en annan webbplats till Webbplatsen) innebär således ingen hänvisning till, garanti, reklam eller erbjudande för den webbplatsen och inte heller något godkännande av densamma.

Det är tillåtet att göra förflyttade länkar, det vill säga länkar som flyttar läsaren till Webbplatsen. Det är dock inte tillåtet att göra integrerade länkar, det vill säga länkar som hämtar och visar eller framför material från Webbplatsen, utan Fondabs tillstånd.

1.8 Tillämpbar lag och jurisdiktion

Svensk lag är tillämplig på information som lämnas på Webbplatsen och på avtal träffade genom Webbplatsen. Alla tvister hänförliga härtill skall slutligen avgöras av svensk domstol med svensk lag som tillämplig lagstiftning och Stockholms Tingsrätt som första instans.

1.9 Klagomålsansvarig

Fondab är måna om att Kunder ska vara nöjda. Om en användare av Fondabs tjänster är missnöjd ska personen i första hand kontakta den eventuella strategiska samarbetspartner till Fondab som personen varit i kontakt med. Användare har dock alltid möjlighet att kontakta Fondab direkt vid klagomål eller synpunkter på info@fondab.com. Den handläggare som mottar ett klagomål (skriftligen eller muntligen) är ansvarig för att klagomålet eller synpunkten hanteras på bästa sätt. Klagomål kommer att besvaras så snart som möjligt, dock senast inom 14 dagar från mottagandet av klagomålet, om ej annat meddelas. Skulle personen som framfört ett klagomål ändå inte vara nöjd efter att klagomålet utretts och eventuellt beslutats av Fondab kan personen kontakta Fondabs klagomålsansvarig på klagomal@fondab.com för omprövning. Upplysningar och vägledning i försäkringsfrågor kan också fås av: Konsumenternas Försäkringsbyrå, Box 24215, 104 51 Stockholm tel 08-22 58 00; Livförsäkringens villkorsnämnd, Försäkringsförbundet, Box 24043, 104 50 Stockholm, tel 08-783 71 50; Skulle en person, efter att ett klagomål utretts och beslutats av Bolaget inte vara nöjd kan ärendet på klagandes ansökan under vissa förutsättningar prövas av Allmänna reklamationsnämnden (ARN) (www.arn.se) Box 174, 101 23 Stockholm. Fondab åtar sig att medverka i ARN:s behandling av tvist. Det går även att hänskjuta eventuell tvist till Allmän domstol, Domstolsverket, 551 81 Jönköping (www.domstol.se).

2. Behandling av personuppgifter och utlämnande av uppgift till annan

2.1 Behandling av personuppgifter

Enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och regelverken kring marknader för finansiella instrument måste Fondab inhämta viss information om Kunder för att uppfylla konsumenträttsliga krav. Exempelvis finns lagkrav att Fondab skyddar Kunder från att investera i för Kunden olämpliga produkter, varför Fondab inhämtar information om Kunden avseende kunskap och erfarenhet i finansiella instrument. Lagen (2017:630) om penningtvätt och finansiering av terrorism kräver att Fondab har god kundkännedom och förhindrar att Bolagets verksamhet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Av den anledningen måste Fondab inhämta tillräcklig information om Kunder för att uppfylla kraven på kundkännedom och kunna övervaka och bedöma Kundens aktiviteter och transaktioner.

Fondab kommer att behandla personuppgifter, såväl av Kunden själv lämnade uppgifter som sådana uppgifter som kan komma att inhämtas från andra källor som t ex via offentliga register, i den utsträckning det krävs för förberedelse och administration samt för fullgörande av avtal, uppdrag relaterade till avtal och dessa Allmänna Villkor samt för fullgörandet av Bolagets rättsliga skyldigheter. Exempelvis hämtar Fondab uppgifter från Statens personadressregister, SPAR, för att kontrollera att folkbokföringsadress stämmer samt använder sig av systemstöd för att uppfylla krav enligt lagen (2017:630) om penningtvätt och finansiering av terrorism.

Fondab får behandla Kundens personuppgifter för att förmedla information till Kunden om regel/villkorsändringar, finansiella instrument, produkter och tjänster, riskhantering med mera, med anknytning till avtal och dessa Allmänna Villkor. Personuppgifterna utgör vidare underlag för marknads- och kundanalyser, affärsuppföljning samt affärs- och metodutveckling. Behandling av Kundens personuppgifter kan även, om Kunden gett sitt samtycke, komma att ske hos Fondab för ändamål som avser direkt marknadsföring. Fondab kan, till följd av svensk/utländsk lag, svensk/utländsk myndighets föreskrift eller beslut, mellanstatligt avtal och/eller Fondabs avtal med svensk/utländsk myndighet, handelsregler eller avtal/villkor för visst värdepapper, vara skyldigt att till annan lämna uppgift om Kundens förhållande enligt avtal. Kunder är ansvariga att, på begäran av Fondab lämna ut den information, inkluderande skriftliga handlingar, som Fondab bedömer vara nödvändig för att fullgöra sådana skyldigheter.

Fondab kan även komma att lämna ut uppgift om Kunds förhållande enligt avtal med Fondab till annat institut med vilket Fondab ingått avtal och om det av lag, föreskrift, myndighetsbeslut, mellanstatligt avtal eller avtal med myndighet medför skyldighet för Fondab att lämna ut sådan kunduppgift eller inhämta sådan uppgift från institut.

Fondab kommer att spara Kundens personuppgifter under den tid som det ställs lagkrav på att Fondab ska spara sådana uppgifter. Bokföringslagen (1999:1078) kräver att uppgifter sparas i sju år. Enligt lagen (2017:630) om penningtvätt och finansiering av terrorism ska Fondab spara uppgifter i fem år från det att avtalsförhållandet mellan Fondab och Kund upphört. I vissa specifika fall kräver samma lag att uppgifterna ska sparas i tio år.. Således kommer Fondab att spara Kundens personuppgifter i upp till 10 år från det att affärsförbindelsen upphört, men uppgifter kan sparas under en kortare period beroende på tillämplig lag i det enskilda fallet..

Om Kund vill få information om vilka personuppgifter om honom eller henne som behandlats av Fondab kan Kunden vända sig till Fondab:s dataskyddsombud, DPO, via e-post till dpo@fondab.com. Kund som vill begära rättelse av felaktig eller ofullständig uppgift kan också vända sig till Fondab:s DPO. Kund kan alltid återkalla sitt samtycke till personuppgiftshantering avseende direkt marknadsföring på Webbplatsen. På Webbplatsen under rubriken "Information om behandling av personuppgifter" finns tydlig information om Fondab:s hantering av Kundens personuppgifter.

Tillsynsmyndighet för hantering av personuppgifter är Integritetsskyddsmyndigheten IMY. På IMY:s hemsida, www.imy.se.se, finns information om hur man går tillväga om man vill framföra klagomål avseende Fondabs hantering av personuppgifter. IMY:s kontaktuppgifter är:

Telefon: 08-657 61 00

E-post: imy@imy.se

Postadress: Integritetsskyddsmyndigheten, Box 8114, 104 20 Stockholm

2.2 Utlämnande av uppgift

Fondab kan, till följd av svensk/utländsk lag, svensk/utländsk myndighets föreskrift eller beslut, mellanstatligt avtal och/eller institutets avtal med svensk/utländsk myndighet, handelsregler eller avtal/villkor för visst värdepapper, vara skyldigt att till annan lämna uppgift om kunders förhållanden enligt depåavtal eller annat tjänsteavtal. Det åligger Kunder att på begäran av Fondab lämna den information, inkluderande skriftliga handlingar, som Bolaget bedömer vara nödvändig för att fullgöra sådan skyldighet.

Fondab kan även komma att lämna ut uppgift om kunders förhållande enligt depåavtal eller annat avtal om tjänst till annat institut med vilket Fondab ingått avtal och om det av lag, föreskrift, myndighetsbeslut, mellanstatligt avtal eller avtal med myndighet medför skyldighet för sådant institut att lämna ut sådan kunduppgift eller inhämta sådan uppgift från Fondab.

3. Säkerhet och cookies

Fondab är för sin verksamhet beroende av omvärldens förtroende. En väsentlig del av detta är Kunders förtroende för Bolaget och för Bolagetssäkerhetssystem. För att kunna upprätthålla förtroendet krävs bland annat visad respekt för Kundernas rättmätiga krav på personlig integritet, sekretess och säkerhet. Fondabs behandling av uppgifter om Kunder ska ske på ett korrekt sätt och under sådana former att ingen obehörig får del av uppgifterna. Fondab har på flera områden regler för att kunna leva upp till detta, bland annat behandling av personuppgifter, banksekretess, säkerhet och cookies.

3.1 Kunders innehav

Insatta medel från Kunder hos Fondab hanteras på ett separat konto, ett s.k. klientmedelskonto. Klientmedelskontot är avskilt från Fondabs verksamhet och ingår således inte i Bolagets balansräkning och därför inte ingår i en eventuell konkurs. Pengar som står på ett klientmedelskonto får således inte användas av någon annan än kunden själv.

Dessutom omfattas Kunders fondandelar och/eller likvida medel av lagen (1999:158) om investerarskydd. Enligt denna lag har kunden, om denne i händelse av institutets konkurs inte skulle få ut sina finansiella instrument

hos institutet, rätt till särskild ersättning med ett belopp som föreskrivs i lag, vilket per den 1 juli 2009 uppgår till högst 250 000 kr. Nämnda ersättning kan även innefatta medel som institutet tagit emot med redovisningsskyldighet. Kund som vill ha ersättning ska senast ett år från dagen för konkursbeslutet framställa sitt krav till Riksgälden, som efter prövning betalar ut ersättning. Mer information finns på Riksgäldens hemsida (<https://www.riksghalden.se/sv/var-verksamhet/insattningssgarantin-och-investerarskyddet/sa-fungerar-investerarskyddet/>). På Fondab behöver Kunder dessutom inte sätta in några stora summor i förskott eftersom pengarna dras från anslutet bankkonto först när köp av fondandel görs. När en fondandel säljs kan Kunder välja att pengarna går direkt tillbaka till anslutet bankkonto. Fondab står under Finansinspektionens tillsyn vilket innebär att verksamheten löpande kontrolleras och granskas i enlighet med gällande lagar och föreskrifter i Sverige.

3.2 Kryptering

All personlig information, t ex bankkonton och personnummer, krypteras innan informationen skickas över internet. Kryptering innebär att filer och datasignaler kodas så att de blir omöjliga att tolka utan en särskild kryptonyckel. Anslutningar till Fondabs webbplats är skyddade via ett SSL-certifikat med en kryptering på 2048 bitar, som innebär en hög säkerhetsnivå enligt dagens standard.

3.3 Lösenord

För att logga in och komma åt fonder genom Fondab måste BankID eller användarnamn och ett lösenord användas. För att säkerställa att ingen obehörig får tillgång, ska lösenord förvaras på ett säkert sätt och bytas med jämna tidsintervaller till unika kombinationer.

3.4 Brandvägg

Fondabs webbplats använder en så kallad brandvägg ("firewall") som filtrerar trafiken mot internet och stoppar obehörig tillgång till information. Säkerhet med brandvägg hålls kontinuerligt uppdaterad..

3.5 Säkerhet

Fondab arbetar löpande med säkerhetsfrågor för att erbjuda kunder en så säker miljö som möjligt. Fondab prioriterar IT-säkerhet och arbetar med professionella, certifierade säkerhetskonsulter för att upprätthålla och löpande förbättra Bolagets IT säkerhet.

3.6 Om cookies

Fondabs webbplats använder så kallade cookies. En cookie är en datafil som lagras i din dator. Cookien innehåller ingen personinformation, utan hjälper bara hålla reda på om besökaren varit på webbplatsen tidigare. Om en person inte vill tillåta lagring av cookies på sin dator kan det stängas av i webbläsarens inställningar. Då kommer inga cookies att lagras men vissa delar av Webbplatsen kommer inte heller kunna användas korrekt, när cookies är nödvändiga.

4. Webbläsare

Bolagets webbplats är optimerad för följande:

- Designen är framtagen och optimerad för en upplösning på 1024x768 pixlar.
- Webbplatsen är optimerad för Google Chrome men stödjer även Firefox och Microsoft Edge. Hastighetsmässigt rekommenderas alla att använda Google Chrome.
- Bäst upplevelse fås genom att tillåta Flash men Webbplatsen fungerar utan.
- Webbplatsen är uppbyggd i ASP.NET och använder Ajax.

Bilaga I

1. Handel med Finansiella Instrument

Handel med **finansiella instrument**, dvs. bl.a. aktier i aktiebolag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper utom betalningsmedel som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, sker i huvudsak i organiserad form vid en **handelsplats**. Handeln sker genom de värdepappersföretag som deltar i handeln vid handelsplatsen. Som kund måste Du normalt kontakta ett sådant värdepappersföretag för att köpa eller sälja finansiella instrument.

1.1. Handelsplatser och systematisk internhandlare

Med handelsplatser avses reglerad marknad och de två formerna av handelsplattformar – MTF-plattform och OTF-plattform. Därtill kan kundens handel utföras via ett värdepappersföretag som agerar som systematisk internhandlare (SI) eller på annat sätt genom att handel sker mot värdepappersföretagets eget lager eller mot annan kund.

På en **reglerad marknad** handlas olika typer av finansiella instrument. När det gäller aktier kan endast aktier i publika bolag noteras och handlas på en reglerad marknad och det ställs stora krav på sådana bolag, bl.a. avseende bolagets storlek, verksamhetshistoria, ägarspridning och offentlig redovisning av bolagets ekonomi och verksamhet.

En **MTF-plattform (MTF)** kan beskrivas som ett handelssystem som organiseras och tillhandahålls av en børs eller ett värdepappersföretag. Det ställs typiskt sett lägre krav, i form av t.ex. informationsgivning och verksamhetshistoria, på de finansiella instrument som handlas på en handelsplattform jämfört med finansiella instrument som handlas på en reglerad marknad.

En OTF-plattform (OTF) är på många sätt lik en MTF-plattform. Men på en OTF-plattform får bara finansiella instrument som inte är aktier eller aktierelaterade värdepapper handlas, såsom obligationer och derivat. Vidare får OTF-plattformen ha friare regler för handeln inklusive ordermatchning än vad reglerade marknader och MTF-plattformar får ha.

En **systematisk internhandlare** är ett värdepappersföretag som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform. En systematisk internhandlare är skyldig att offentliggöra marknadsmässiga bud på köp- och/eller säljpriser för likvida finansiella instrument som handlas på en handelsplats och för vilka den systematiska internhandlaren bedriver systematisk internhandel.

Handel kan även äga rum genom ett värdepappersföretag utan att det är fråga om systematisk internhandel, mot institutets egna lager eller mot annan av institutets kunder.

I Sverige finns i dagsläget två reglerade marknader, NASDAQ Stockholm AB (nedan "Stockholmsbörsen") och Nordic Growth Market NGM AB (nedan "NGM"). Härutöver sker organiserad handel på andra handelsplatser, t.ex. First North och Nordic MTF (båda MTF-handelsplattformar).

Handeln på reglerade marknader, handelsplattformar och andra platser utgör en **andrahandsmarknad** för finansiella instrument som ett bolag redan givit ut (emitterat). Om andrahandsmarknaden fungerar väl, dvs. det är lätt att hitta köpare och säljare och det fortlöpande noteras anbudskurser från köpare och säljare samt avslutskurser (betalkurser) från gjorda affärsavslut, har även bolagen en fördel genom att det blir lättare att vid behov emittera nya instrument och därigenom få in mer kapital till bolagets verksamhet. Förstahandsmarknaden, eller **primärmarknaden**, kallas den marknad där köp/teckning av nyemitterade instrument sker.

1.2 Handels-/noteringslistor

När det gäller aktier indelar vanligen handelsplatser aktierna i olika listor, vilka publiceras t ex på handelsplatsens hemsida, i dagstidningar och andra medier. Avgörande för på vilken lista ett bolags aktier handlas kan vara bolagets börsvärde (t ex Stockholmsbörsens Large-, Mid-, och Small cap). De mest omsatta aktierna kan också finnas på en särskild lista. Vissa värdepappersföretag publicerar också egna listor över finansiella instrument som handlas via institutet, kurser till vilka instrumenten handlas etc, t ex via institutets hemsida. Aktier på listor med höga krav och hög omsättning anses normalt kunna innebära en lägre risk än aktier på andra listor.

Information om kurser mm avseende aktier såväl som andra typer av finansiella instrument, exempelvis fondandelar, optioner och obligationer, publiceras också regelbundet via t ex handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra medier.

2. Risker med Finansiella Instrument och Handel med Finansiella Instrument

2.1. Allmänt om risker

Finansiella instrument kan ge **avkastning** i form av **utdelning** (aktier och fonder) eller **ränta** (räntebärande instrument). Härutöver kan priset (kursen) på instrumentet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t.ex. vad som sägs om blankning i avsnitt 7 nedan. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs. som ger **vinst**, helst så hög som möjligt. Men det finns också en **risk** att den totala avkastningen blir negativ dvs. att det blir en **förlust** på placeringen. Risken för förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett finansiellt instrument kopplad till risken för förlust. Ju längre tiden för innehavet av placeringen är desto större är vinstchansen respektive förlustrisken. I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal finansiella instrument utan att i stället placera i **flera olika** finansiella instrument. Dessa instrument bör då erbjuda en **spridning av riskerna** och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska finansiella instrument tillkommer en **valutarisk**.

Placeringar i finansiella instrument är förknippade med **ekonomisk risk**, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information. Kunden svarar själv för risken och måste därför själv hos anlitat värdepappersföretag - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud - ta del av och därmed skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, faktablad, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och risker förknippade därmed. Kunden måste också fortlöpande bevaka sina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om kunden fått investeringsrådgivning vid placeringstillfället. Kunden bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att avveckla placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med finansiella instrument på en annan handelsplats än en reglerad marknad, där kraven som ställs generellt är lägre.

2.2. Olika typer av Riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då Du som kund gör en placering i finansiella instrument, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och sammanväga. Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

Marknadsrisk – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där Du som kund har Din placering, t.ex. den svenska aktiemarknaden, går ner.

Kreditrisk – risken för bristande betalningsförmåga hos exempelvis en emittent eller en motpart.¹

Prisvolatilitetsrisk – risken för stora svängningar i kursen/priset på ett finansiellt instrument påverkar placeringen negativt.

Kursrisk – risken att kursen/priset på ett finansiellt instrument går ner.

Skatterisk – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.

Valutarisk – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (exempelvis fondandelar i en fond som placerar i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.

Hävstångseffektsrisk – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.

Legal risk – risken att relevanta lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.

Bolagsspecifik risk – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolaget därmed kan falla i värde.

Branschspecifik risk – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.

Likviditetsrisk – risken att Du inte kan sälja eller köpa ett finansiellt instrument vid en viss önskad tidpunkt.

Hållbarhetsrisk – risken, definierad enligt den s.k. disclosureförordningen, att en miljörelaterad, social eller styrningsrelaterad händelse eller omständighet som, om den skulle inträffa, får en faktisk eller potentiell betydande negativ inverkan på investeringens värde.

Ränterisk – risken att det finansiella instrument Du placerat i minskar i värde pga. förändringar i marknadsräntan.

3. Fonder och Fondandelar

En fond är en "portfölj" av olika slags finansiella instrument, t.ex. aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av finansiella instrument som fonden placerar i. Nedan redogörs i korthet för några av de vanligaste typerna av fonder. För ytterligare information se Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumentbankbyran.se, och Fondbolagens Förenings hemsida, www.fondbolagen.se.

¹ Bristande betalningsförmåga för en emittent eller en motpart kan innebära konkurs eller företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbelopp). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan istället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s k skuldnedskrivning eller bail-in).

En **aktiefond** placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. **Blandfonder** med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom rena **räntefonder** där kapitalet placeras huvudsakligen i räntebärande instrument.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierelaterade finansiella instrument, vilket gör att den bolagsspecifika risken för andelsägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och bevaka aktierna och annat förvaltningsarbete runt detta.

Principen för **räntefonder** är densamma som för aktiefonder – placering sker i olika räntebärande instrument för att få riskspridning i fonden och förvaltningen i fonden sker efter analys av framtida räntetro.

En **fond-i-fond** är en fond som placerar i andra fonder. En fond-i-fond kan ses som ett alternativ till att själv välja att placera i flera olika fonder. Man kan därmed uppnå den riskspridning som en väl sammansatt egen fondportfölj kan ha. Det finns fond-i-fonder med olika placeringsinriktningar och risknivåer.

Andra exempel på fonder är **indexfonder** som inte förvaltas aktivt av någon förvaltare utan som istället placerar i finansiella instrument som följer sammansättningen i ett visst bestämt index.

En ytterligare typ av fond är **hedgefond**. Hedge betyder skydda på engelska. Trots att hedging är avsett att skydda mot oväntade förändringar i marknaden kan en hedgefond vara en fond med hög risk, då sådana fonder ofta är högt belånade. Skillnaderna är dock stora mellan olika hedgefonder. Det finns även hedgefonder med låg risk. Hedgefonder försöker ge en positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaden går upp eller ner. En hedgefond är ofta en specialfond och har därmed större frihet i sina placeringsmöjligheter än traditionella fonder (värdepappersfonder). Placeringsinriktningen kan vara allt från aktier, valutor och räntebärande instrument till olika arbitragestrategier (spekulation i förändringar av t.ex. räntor och/eller valutor). Hedgefonder använder sig ofta av derivat i syfte att öka eller minska fondens risk. Blankning (se nedan) är också ett vanligt inslag.

Fonder kan också delas in i **värdepappersfonder** (även kallade UCITS-fonder) och **specialfonder**. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller det s.k. UCITS-direktivets krav på bl a placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (däribland hedgefonder, se ovan) följer det s k AIFM-direktivet. Dessa fonder avviker på något sätt från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för Dig som kund att ta reda på vilka placeringsregler som en specialfond Du avser att placera i kommer att iakttas. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självmant erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige till icke-professionella kunder. För de fonder som placerar i utländska finansiella instrument tillkommer även en valutarisk (se även avsnitt 2.2 ovan).

Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in genom värdepappersföretag som saluför andelar i fonden eller direkt hos fondbolaget. Det är dock viktigt att beakta att vissa fonder kan ha förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och inlösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas regelbundet av fondbolaget och baseras på kursutvecklingen av de finansiella instrument som ingår i fonden. Det kapital som placeras i en fond kan både öka och minska i värde och det är därför inte säkert att placeraren får tillbaka hela det insatta kapitalet.

4. Blankning

Blankning innebär att den som lånat finansiella instrument, och samtidigt förbundit sig att vid en senare tidpunkt till långivaren återlämna instrument av samma slag, säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre

pris än till det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset istället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd.

8. Belåning

Finansiella instrument kan i många fall köpas för delvis lånat kapital. Eftersom såväl det egna som det lånade kapitalet påverkar avkastningen kan Du som kund genom lånefinansieringen få en större vinst om placeringen utvecklas positivt jämfört med en investering med enbart eget kapital. Skulden som är kopplad till det lånade kapitalet påverkas inte av om kurserna på köpta instrument utvecklas positivt eller negativt, vilket är en fördel vid en kursutveckling. Om kurserna på köpta instrument utvecklas negativt uppkommer en motsvarande nackdel eftersom skulden kvarstår till 100 procent, vilket innebär att kursfallet krona för krona förbrukar det egna kapitalet. Vid ett kursfall kan därför det egna kapitalet helt eller delvis förbrukas samtidigt som skulden måste betalas helt eller delvis genom försäljningsintäkterna från de finansiella instrument som fallit i värde. Skulden måste betalas även om försäljningsintäkterna inte täcker hela skulden.

Du som kund måste vara införstådd med bl.a. följande:

- **att placeringar eller andra positioner i finansiella instrument sker på Din egen risk**
- **att Du som kund själv noga måste sätta Dig in i värdepappersföretagets allmänna villkor för handel med finansiella instrument och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt finansiellt instrument, dess egenskaper och risker**
- **att vid handel med finansiella instrument det är viktigt att kontrollera all rapportering avseende Dina transaktioner och innehav samt omgående reklamera eventuella fel**
- **att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i finansiella instrument**
- **att Du som kund själv måste initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster på Dina placeringar eller andra positioner**

För ytterligare allmän information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t.ex. på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumentbankbyran.se, och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se.

5. Ränterelaterade instrument

Ett räntebärande finansiellt instrument är en fordringsrätt på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas normalt i form av ränta. Det finns olika former av räntebärande instrument beroende på vilken emittent som givit ut instrumentet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, löptiden fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årsvis.

En annan form för räntebetalning är att istället för att betala ränta, sälja instrumentet med rabatt (diskonteringspapper). Vid försäljningen beräknas priset på instrumentet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (nominella beloppet). Bankcertifikat och statsskuldväxlar är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s.k. nollkupongskonstruktion.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens premieobligationer. Det förekommer även ränteinstrument och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast realränta.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att marknadsräntorna förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att återbetala lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därför typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebaserade instrument kan anses som lägre än för aktier. Ett räntebärande instrument utgivet av en emittent med hög kreditvärdighet kan således vara ett bra alternativ för den som vill minimera risken att sparkapitalet minskar i värde och kan vara att föredra vid kortsiktigt sparande. Även vid långsiktigt sparande där kapitalet inte ska äventyras, t.ex. för pensionsåtaganden, är inslag av räntebärande placeringar mycket vanliga. Nackdelen med en räntebärande placering är att den i regel ger en låg värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Kurserna fastställs löpande såväl på instrument med kort löptid, (mindre än ett år) t.ex. statsskuldväxlar som på instrument med längre löptider t.ex. obligationer. Detta sker på penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s.k. penningpolitiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inflationen håller sig inom fastställda mål. De finansiella instrument som handlar på penning- och obligationsmarknaden (t.ex. statsobligationer, statsskuldväxlar och bostadsobligationer) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på utelöpande (redan utgivna) räntebaserade finansiella instrument att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntesats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad utelöpande instrument ger. Omvänt stiger kursen på utelöpande instrument när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa säkerhet i form av andra finansiella instrument eller annan egendom (sak- eller realsäkerhet).

Det finns även andra räntebärande instrument som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t.ex. företagsbevis eftersom de lånen återbetalas först efter det att alla andra fordringsägare fått betalt. Villkorade konvertibla obligationer (contingent convertibles), så kallade cocos, är en annan typ av komplex produkt med risker som kan vara mycket svåra att förstå. I grunden är de obligationer som under vissa förutbestämda händelser kan skrivas ned, det vill säga förlora hela eller delar av sitt värde, eller omvandlas till aktier.

En form av ränterelaterade instrument är säkerställda obligationer. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt speciell lagstiftning. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare ska

Senast uppdaterad: 2023-06-12

få full betalning enligt avtalad tidplan även om obligationens utgivare skulle gå i konkurs, förutsatt att den egendomen som säkerställer obligationen är tillräckligt mycket värd.